

Трибуна молодого науковця

УДК 347.454

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2025-2.14>

В. Р. Фірчук, аспірант 3 курсу кафедри
цивільно-правових дисциплін та статистики
Міжнародного гуманітарного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДРЯДУ: ПРОЄКТНО-КОШТОРИСНА ДОКУМЕНТАЦІЯ, СТОРОНИ ТА НАГЛЯДОВІ МЕХАНІЗМИ

У статті комплексно досліджено особливості виконання договору будівельного підряду в контексті сучасного правового регулювання будівництва. Автор аналізує правову природу зобов'язань сторін договору – замовника та підрядника, з урахуванням їх функціональних ролей, меж відповідальності та взаємодії в межах реалізації будівельного проєкту. Увага зосереджена на ключових етапах виконання договору, включаючи погодження умов, організацію контролю, а також завершення та прийняття результатів робіт.

Окрему частину присвячено проєктно-кошторисній документації як елементу, що забезпечує технічну визначеність предмета договору, формує основу для бюджетування та є орієнтиром для виконання зобов'язань. Зазначено, що її правовий статус виходить за межі суто технічного документа – вона слугує інструментом координації дій сторін, юридичним доказом обсягу підряду.

Разом з тим, підкреслено, що ефективне виконання договору неможливе без наявності дієвих механізмів контролю та управління реалізацією будівництва. У цьому контексті проаналізовано зміст і співвідношення авторського та технічного нагляду, визначено їх функціональні особливості, законодавчу основу та значення в забезпеченні відповідності виконання будівельних робіт затвердженим рішенням, державним будівельним нормам і технічним вимогам. Також охарактеризовано роль інженера-консультанта як фахівця, що супроводжує замовника в процесі реалізації проєкту – від планування до завершення будівництва, забезпечуючи координацію учасників, управління ризиками та контроль строків і вартості. З урахуванням міжнародної практики (зокрема FIDIC), розкрито перспективи імплементації цього інституту в українське правове поле.

У статті також акцентовано на важливості коректної правової кваліфікації ролей підрядників у межах будівельного процесу. Проведено розмежування між звичайним та генеральним підрядом, обґрунтовано наслідки змішування цих понять на практиці, зокрема щодо відповідальності та взаємодії із субпідрядниками.

Загалом стаття формує уявлення про договір будівельного підряду як складний багатокомпонентний правовий інститут, що охоплює договірне регулювання, технічне проєктування, управління ризиками, контроль якості й взаємодію між різними учасниками будівництва. Запропоновані автором підходи можуть бути корисними як для вдосконалення договірної практики, так і для нормативного розвитку галузі.

Ключові слова: договір будівельного підряду; підрядник; замовник; проєктно-кошторисна документація; технічний нагляд; авторський нагляд; інженер-консультант; генеральний підрядник; будівництво; правове регулювання; контроль якості; організація будівельного процесу.

V. R. Firchuk. Features of the performance of construction contracts: design and estimate documentation, parties and supervisory mechanisms

The article provides a comprehensive analysis of the specifics of performing construction contracts within the framework of current legal regulations in the field of construction. The author examines the legal nature of the obligations of the parties to the contract – the client and the contractor – considering their functional roles, boundaries of liability, and interaction throughout the implementation of the construction project. The focus is placed on key stages of contract execution, including agreement on terms, control mechanisms, and the final acceptance of works.

A separate section is devoted to design and estimate documentation as an element ensuring the technical specificity of the contract subject, forming the basis for budgeting and serving as a guide for fulfilling contractual obligations. It is noted that its legal status goes beyond that of a purely technical document – it acts as a coordination tool between the parties and legal proof of the contractual scope.

At the same time, the article emphasizes that effective performance of the contract is impossible without proper control and project implementation mechanisms. In this context, the content and correlation of architectural (author) and technical supervision are analyzed, their functional characteristics, legal grounds, and significance in ensuring compliance with approved decisions, building codes, and technical requirements. The role of the consulting engineer is also characterized as a specialist accompanying the client throughout the project lifecycle – from planning to completion – ensuring coordination of participants,

risk management, and oversight of timelines and costs. Taking into account international practice (particularly FIDIC), the prospects for implementing this institution in Ukrainian law are explored.

The article also stresses the importance of accurate legal classification of contractors' roles within the construction process. A distinction is made between standard and general contracting, and the consequences of conflating these concepts are justified, especially regarding liability and interaction with subcontractors.

Overall, the article conceptualizes the construction contract as a complex, multi-component legal institution that encompasses contractual regulation, technical design, risk management, quality control, and interaction between various construction participants. The approaches proposed by the author may be useful both for improving contract practices and for developing regulatory policies in the construction industry.

Key words: *construction contract; contractor; client; design and estimate documentation; technical supervision; architectural supervision; consulting engineer; general contractor; construction; legal regulation; quality control; construction process management.*

Постановка проблеми. Будівництво капітальних об'єктів є однією з найскладніших і найвідповідальніших сфер господарської діяльності, що поєднує технічні, економічні та правові елементи. Одним із основних механізмів реалізації будівельних проєктів виступає договір будівельного підряду, який регулює взаємні права та обов'язки замовника та підрядника. Ефективність виконання такого договору значною мірою залежить від належного визначення обсягу та змісту робіт, функціональної структури зобов'язань сторін, а також дієвості механізмів контролю – технічного, авторського та консультативного. Водночас на практиці виникають складнощі у правовому тлумаченні ролі окремих елементів договору, зокрема проєктно-кошторисної документації, проблематики здійснення контролю за будівельними роботами, у застосуванні відповідних форм нагляду. Це зумовлює необхідність теоретичного переосмислення зазначених категорій та уточнення їх значення у договірному регулюванні будівельної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові аспекти виконання договорів будівельного підряду були предметом досліджень таких науковців, як О. І. Харитонова, І. В. Спасибо-Фатєєва, О. М. Винник, І. В. Зуй. В їхніх роботах приділяється увага загальним характеристикам договору підряду, співвідношенню між підрядом і суміжними зобов'язаннями, а також розкриваються аспекти відповідальності сторін.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є комплексне дослідження особливостей виконання договору будівельного підряду з акцентом на правову природу та функціональне значення проєктно-кошторисної документації, взаємозв'язок і роль сторін договору, а також аналіз наглядових механізмів – технічного, авторського і консультативного. Для досягнення цієї мети в межах дослідження поставлено такі завдання:

- охарактеризувати проєктно-кошторисну документацію як елемент юридичного змісту договору будівельного підряду;
- визначити специфіку розподілу зобов'язань між замовником і підрядником, зокрема в контексті виконання функцій генерального підрядника;
- проаналізувати правову природу авторського та технічного нагляду, їхнє співвідношення та значення;
- дослідити роль інженера-консультанта як елемента управління будівельним проєктом.

Виклад основного матеріалу. Цивільний кодекс України у частині 1 статті 875 визначає, що за договором будівельного підряду підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проєктно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проєктно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх [1].

У договорі підряду сторони зобов'язані визначити найменування об'єкта будівництва та його місцезнаходження, основні параметри (потужність, площа, об'єм тощо), склад та обсяги робіт, які передбачені проєктною документацією та підлягають виконанню підрядником, інші показники, що характеризують предмет договору [5].

Серед іншого, одним із ключових та основоположних документів необхідних для виконання договору будівельного підряду, є проєктно-кошторисна документація.

Проєктно-кошторисна документація (ПКД) є сукупністю текстових і графічних матеріалів, які деталізують обсяг, зміст і технічні характеристики запланованих будівельних робіт, а також закладають умови їхнього фінансування. У науковій літературі ПКД визнається ключовим документом у сфері будівництва, що визначає вимоги до майбутнього об'єкта. Її склад включає пояснювальну записку, архітектурно-планувальні, конструктивні та інженерні рішення, а також кошторисну частину, яка визначає вартість будівництва.

Підрядник зобов'язаний здійснювати будівництво та пов'язані з ним будівельні роботи відповідно до проєктної документації, що визначає обсяг і зміст робіт та інші вимоги, які ставляться до робіт та до кошторису, що визначає ціну робіт.

Підрядник зобов'язаний виконати усі роботи, визначені у проєктній документації та в кошторисі (проєктно-кошторисній документації), якщо інше не встановлено договором будівельного підряду [1].

Основні функції ПКД можна сформулювати так:

Конкретизація обсягу та змісту робіт. ПКД фіксує перелік та параметри робіт, що становлять предмет договору, включаючи об'єкт будівництва й характеристики будівлі. Вона деталізує технічні завдання (від планувальних рішень до вибору матеріалів) та визначає точні вимоги до якості й кількості робіт. Завдяки цьому сторони мають єдине розуміння обсягу підряду та об'єкту, що виконується.

Формування договірної ціни. Кошторисна частина ПКД закладає розрахункову вартість робіт, на основі якої узгоджується ціна договору. Умови оплати прив'язуються до кошторису, що гарантує прозорість фінансування та контролює, щоб вартість відповідала фактично визначеним обсягам. Таким чином, ПКД є підставою для бюджетування будівництва та запобігає невиправданим витратам.

Гарантія відповідності проектним рішенням. Відповідно до ДБН, проектна частина ПКД задає архітектурно-будівельні і технологічні рішення об'єкта. Виконання робіт здійснюється «відповідно до проектною документацією», що забезпечує дотримання технічних регламентів, нормативів безпеки й охорони праці. Затверджена експертизою ПКД виступає стандартом якості: будівництво має відбуватися згідно з нею, а відхилення вимагають узгодження і відповідних коригувань договору [8].

Юридична необхідність. Законодавець чітко визначає ПКД як одну з обов'язкових умов договору підряду. Відсутність в договорі чіткого переліку та змісту ПКД робить угоду неповною. Завдяки правовій фіксації цей документ набуває сили контрактної угоди: наприклад, в ст. 875 ЦКУ прямо вказано на обов'язок замовника передати «затверджену проектно-кошторисну документацію» підрядникові. Таким чином, ПКД забезпечує договірну ясність і є підставою для виконання зобов'язань обома сторонами.

Інструмент взаємодії та управління змінами. ПКД служить основою для узгодження робіт у процесі будівництва. Якщо в ході виконання з'являються роботи, не враховані в ПКД, підрядник за законом зобов'язаний повідомити про це замовника. А поки рішення щодо додаткових робіт не ухвалено, він має право призупинити відповідні роботи (із відповідними наслідками). Таким чином, ПКД визначає межі обсягу та слугує орієнтиром при змінах: будь-які доповнення узгоджуються за процедурою, передбаченою договором та законодавством.

З метою забезпечення належної якості проектно-кошторисної документації, а також дотримання усіх визначених законодавством України нормативів, ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачає обов'язкове проходження експертизи проектами будівництва, а саме:

- для об'єктів, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками;
- для об'єктів, що споруджуються на територіях із складними інженерно-геологічними та техногенними умовами, – в частині міцності, надійності та довговічності будинків і споруд;
- для об'єктів, що споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, якщо їх кошторисна вартість перевищує 300 тисяч гривень, – щодо кошторисної частини проектною документації;
- для об'єктів, що підлягають оцінці впливу на довкілля згідно із ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» в частині врахування результатів оцінки впливу на довкілля [4].

Склад та зміст проектною документації на нове будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт будівель і споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин встановлюються Державними будівельними нормами України [7].

Отже проектно-кошторисна документація є свого роду покроковою інструкцією чи дорожньою картою для реалізації договору будівельного підряду, що визначає зміст, обсяг, вартість і якісні характеристики будівельних робіт. Вона виконує функцію не лише технічного та організаційного орієнтира для підрядника, але й правової основи для визначення прав та обов'язків сторін договору. Документація формує базу для взаєморозрахунків, оцінки належного виконання зобов'язань, а також для контролю та приймання виконаних робіт замовником. Саме через її відповідність фактично виконаним роботам перевіряється належність і повнота виконання договору.

Таким чином, проектно-кошторисна документація набуває значення центрального регулятивного інструменту у правовідносинах будівельного підряду.

Безпосередньо виконання договору будівельного підряду починається після його укладення. Нормативно визначено, що договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції [1]. Підписання та скріплення печатками договору будівельного підряду лише завершує формалізацію його укладення та зачасти виступає точкою відліку у виникненні договірних зобов'язань між сторонами.

Сторонами договору будівельного підряду виступають Замовник та Підрядник. У правовому регулюванні будівельної діяльності в Україні чітко розрізняються їх ролі.

Разом з тим, на практиці спостерігається певна плутанина у використанні термінів. Досить часто замовники і навіть фахівці, не заглиблюючись у правову природу договірних конструкцій, використовують поняття «генеральний підрядник» без належного юридичного обґрунтування. Трапляються випадки, коли замовник укладає договір «генерального підряду» з контрагентом, який не планує та фактично не здійснює

залучення субпідрядних організацій, а виконує роботи виключно власними силами. У таких випадках правильніше було б вести мову про звичайний договір будівельного підряду, оскільки генеральний підряд передбачає наявність функцій координації дій субпідрядників, управління процесом на об'єкті, а не лише виконання окремих робіт.

Згідно з усталеним підходом, саме замовник є ініціатором будівництва, який на договірних засадах залучає підрядну організацію для виконання комплексу будівельно-монтажних або спеціалізованих робіт. У разі, якщо підрядник, уклавши договір із замовником, надалі залучає до виконання частини зобов'язань інших осіб, він виступає як генеральний підрядник, а залучені ним особи – субпідрядниками. Ця конструкція прямо визначена у статті 838 Цивільного кодексу України та в Постанові КМУ № 668 від 01.08.2005 року “Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві”, які визначають генерального підрядника як підрядника, який залучає до виконання робіт третіх осіб (субпідрядників), залишаючись відповідальним перед замовником за результати їх роботи [5].

Таким чином, юридичне використання терміну “генеральний підряд” є виправданим лише тоді, коли підрядник дійсно виконує роль організатора всього комплексу будівельних робіт, залучаючи третіх осіб до їх виконання та здійснюючи управлінсько-координаційні функції. Без цих ознак договір з таким підрядником слід класифікувати як договір звичайного будівельного підряду, що дозволяє уникнути непорозуміннь у правовій кваліфікації зобов'язань сторін.

У договорах будівельного підряду приймання виконаних робіт та їх оплата є етапами, що визначають завершення зобов'язань сторін та перехід прав на об'єкт будівництва та або його частину. Ці процеси регулюються як загальними нормами Цивільного кодексу України (ЦКУ), так і спеціальними нормативно-правовими актами, зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України № 668 від 01.08.2005 року “Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві”. Також сторони можуть обрати особливий порядок приймання-передачі виконаних робіт та передбачити його в договорі.

Відповідно до статті 882 ЦКУ, замовник, отримавши повідомлення від підрядника про готовність до передачі виконаних робіт або їх етапу, зобов'язаний негайно розпочати їх приймання. Цей процес здійснюється за рахунок замовника, якщо інше не передбачено договором. У випадках, встановлених законодавством, у прийманні робіт беруть участь представники органів державної влади та місцевого самоврядування. Приймання робіт оформляється актом, підписаним обома сторонами. У разі відмови однієї зі сторін від підписання акта, про це робиться відповідна відмітка, і акт підписується другою стороною. Такий акт може бути визнаний судом недійсним лише у разі, якщо мотиви відмови від підписання будуть визнані обґрунтованими [1].

Якщо договором передбачено проведення попередніх випробувань або це впливає з характеру робіт, приймання здійснюється лише за умови позитивного результату таких випробувань.

Згідно зі статтею 854 ЦКУ, якщо договором не передбачено попередню оплату, замовник зобов'язаний сплатити підрядникові обумовлену ціну після остаточної здачі роботи, за умови, що роботу виконано належним чином і в погоджений строк. Розрахунки за виконані роботи проводяться на підставі документів про обсяги виконаних робіт та їх вартість, які складаються і підписуються підрядником та передаються замовнику. Замовник перевіряє ці документи і, в разі відсутності зауважень, підписує їх та здійснює оплату.

У випадку виявлення невідповідностей, завищення обсягів або інших помилок, замовник має право за участю підрядника скоригувати суму, що підлягає сплаті.

Додатковими інструментами контролю за виконанням будівельних робіт є авторський та технічний нагляд. Авторський нагляд і технічний нагляд – це два різні, але взаємопов'язані інструменти контролю в процесі будівництва, спрямовані на забезпечення якості, відповідності проекту, а також дотримання законодавства та нормативних вимог

Авторський нагляд здійснюється архітектором – автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими ними особами. Авторський нагляд здійснюється відповідно до законодавства та договору із замовником. Його метою є забезпечення відповідності виконання будівельних робіт проектній документації, розробленій проектувальником [3]. Тобто сам автор ПКД здійснює контроль за її виконанням на практиці.

Технічний нагляд – здійснення замовником контролю за дотриманням проектних рішень та будівельних норм і правил, а також контролю за якістю виконаних робіт та їх обсягами під час будівництва або зміни (у тому числі шляхом знесення) об'єкта містобудування [3]. Технічний нагляд забезпечує замовник (забудовник) протягом усього періоду будівництва об'єкта з метою здійснення контролю за дотриманням проектних рішень та вимог державних стандартів, будівельних норм і правил, а також контролю за якістю та обсягами робіт, виконаних під час будівництва або зміни (зокрема шляхом знесення) такого об'єкта. Технічний нагляд здійснюють особи, що мають виданий відповідно до законодавства архітектурно-будівельною атестаційною комісією кваліфікаційний сертифікат [6].

Обов'язок щодо здійснення технічного нагляду може бути покладений замовником на спеціалізовану організацію чи спеціаліста з технічного нагляду або на інженера-консультанта, з визначенням у договорі підряду їхніх повноважень.

У разі виявлення відхилень від проектних рішень, допущених під час будівництва об'єкта архітектури, та відмови підрядника щодо їх усунення особа, яка здійснює авторський або технічний нагляд, повідомляє про це замовника і орган державного архітектурно-будівельного контролю для вжиття заходів відповідно до законодавства.

Отже, авторський нагляд дбає про архітектурну і проектну точність, а технічний нагляд – про якість виконання робіт та дотримання технічних вимог. Обидва види нагляду є важливими для:

- запобігання дефектам;
- зменшення ризиків аварій;
- забезпечення безпеки та експлуатаційної надійності об'єкта;
- підтвердження права на введення об'єкта в експлуатацію.

Євроінтеграційні процеси в Україні та приплив іноземних інвестицій, в тому числі спрямованих на відновлення України вплинули зокрема на систему здійснення контролю за виконанням договорів підряду у капітальному будівництві. До вже звичних інститутів авторського та технічного нагляду за будівництвом додається інститут інженерів консультантів.

Інженер-консультант у сфері будівництва – це фахівець (або організація), який надає технічні, організаційні, економічні та консультаційні послуги замовнику на всіх стадіях реалізації інвестиційно-будівельного проекту.

В українському законодавстві цей термін прямо не врегульований, однак роль інженера-консультанта найчастіше реалізується через договори про надання інженерних, технічних, консультаційних послуг (інколи – як частина послуг управління проектом будівництва). У практиці міжнародних контрактів (зокрема FIDIC) інженер-консультант виступає як ключова особа, що представляє інтереси замовника.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що договір будівельного підряду є складною договірною конструкцією, яка охоплює не лише безпосереднє виконання будівельних робіт, але й значний обсяг правових, технічних та управлінських дій з боку усіх учасників будівельного процесу. Одним із ключових елементів забезпечення належного виконання договору є проектно-кошторисна документація. Вона виконує як технічну, так і правову функцію, визначаючи обсяг, зміст, вартість та якість робіт, формуючи підставу для взаєморозрахунків і приймання результатів. ПКД виступає не лише додатком до договору, а його інтегральною частиною, яка має визначальне значення для реалізації зобов'язань сторін.

Розмежування ролей сторін договору – замовника, підрядника та генерального підрядника – є критичним для забезпечення правової визначеності та ефективної організації будівництва. Відсутність розуміння відмінностей між звичайним і генеральним підрядом часто призводить до юридичних помилок і конфліктів, особливо коли підрядник, не залучаючи субпідрядників, помилково визначається як генеральний.

Особливу роль у забезпеченні відповідності робіт встановленим вимогам відіграють інструменти професійного контролю – авторський нагляд, технічний нагляд та інженер-консалтинг. Ці механізми, хоча й відрізняються за правовою природою та суб'єктним складом, виконують спільну функцію – гарантування якісного, безпечного й ефективного виконання будівельного проекту. Авторський нагляд забезпечує відповідність фактично виконуваних робіт проектним рішенням, технічний – контролює дотримання нормативних вимог і технологічних стандартів, а інженер-консультант виконує координаційну, аналітичну та управлінську функцію. Останній дедалі частіше виступає як представник замовника в будівельному процесі, забезпечуючи взаємозв'язок між усіма учасниками, контроль за строками, вартістю та якістю реалізації проекту. Попри відсутність законодавчого врегулювання інституту інженера-консультанта в Україні, його функціональна доцільність підтверджена як практикою, так і міжнародними стандартами (наприклад, системою FIDIC).

Таким чином, результативне виконання договору будівельного підряду потребує комплексного підходу, що поєднує юридичну визначеність, наявність якісної проектно-кошторисної документації, ефективний розподіл функцій між сторонами та впровадження дієвих інструментів контролю. Лише за таких умов забезпечується реалізація будівельного процесу в межах правового поля, із дотриманням стандартів безпеки, економічної доцільності та професійної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 2003 р. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 2003, № 18, № 19-20, № 21-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1606>
3. Про архітектурну діяльність: Закон України від 1999 № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>
4. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 2011, № 34, ст. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#n390>
5. Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві: Постанова КМУ від 01.08.2005 р. № 668. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF#Text>

6. Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури: Постанова КМУ від 11.07.2007 р. № 903. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF/conv#Text>
7. ДБН А.2.2-3:2014 із Зміною № 1 та Зміною № 2. СКЛАД ТА ЗМІСТ ПРОЕКТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ НА БУДІВНИЦТВО. URL: <https://surl.li/hisoda>
8. Заєць Наталія. Проектно-кошторисна документація: як розробити документ. Експертус. Цифрове видавництво. Держзакупівлі: веб-сайт. URL: <https://surl.li/fqyqif>
9. Карпова Влада. Проектно-кошторисна документація в судових позовах: як уникнути конфліктних ситуацій. Фактор: веб-сайт. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/sbuh/2010/march/issue-6/article-98074.html>
10. Пленюк М.Д. Строки і терміни у договорах про виконання робіт: монографія. – К.: Ред. журн. «Право України», 2013. – 140 с. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/academy-2013-0-academ_5.pdf
11. Спасибо-Фатєєва І.В., Борисова В.І., Яроцький В.Л. (ред.) Цивільне право України: підручник у 2 т. – Т. 2. – Х.: Право, 2011. – 816 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/CPU_2.pdf
12. Турченко І.В. Договір підряду на будівництво (капітальний ремонт, реконструкцію) автомобільної дороги: дисертація. – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. URL: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/diss/turchenka/d_turchenka.pdf.p7s